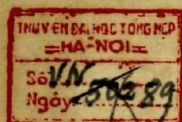

07
SAU
1973

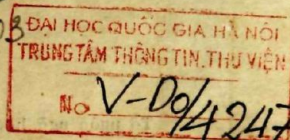
FERDINAND DE SAUSSURE

GIÁO TRÌNH
NGÔN NGỮ HỌC
ĐẠI CƯƠNG

VN 3603

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

HÀ NỘI — 1973

MỤC LỤC

<i>Thay lời giới thiệu : Ferdinand de Saussure với Giáo trình ngôn ngữ học đại cương (Hoàng Phê)</i>	5
--	---

DẪN LUẬN

Chương I. — <i>Điểm qua lịch sử ngôn ngữ học</i>	17
Chương II. — <i>Đề tài và nhiệm vụ của ngôn ngữ học ; những mối quan hệ của nó với các khoa học tiếp cận</i>	25
Chương III. — <i>Đối tượng của ngôn ngữ học</i>	28
§ 1. Ngôn ngữ ; định nghĩa	28
§ 2. Vị trí của ngôn ngữ trong các sự kiện của hoạt động ngôn ngữ	33
§ 3. Vị trí của ngôn ngữ trong các sự kiện nhân loại. Khoa tín hiệu học	40
Chương IV. — <i>Ngôn ngữ học của ngôn ngữ và ngôn ngữ học của lời nói</i>	43
Chương V. — <i>Những yếu tố bên trong và những yếu tố bên ngoài của ngôn ngữ</i>	47
Chương VI. — <i>Việc biểu hiện ngôn ngữ bằng chữ viết</i>	52
§ 1. Sự cần thiết phải nghiên cứu đề tài này	52
§ 2. Ưu thế của chữ viết ; nguyên nhân khiến nó có ưu thế đối với khẩu ngữ	53
§ 3. Các hệ thống chữ viết	56
§ 4. Nguyên nhân của tình trạng không ăn khớp giữa cách viết và cách phát âm	57
§ 5. Hậu quả của tình trạng không ăn khớp này	59

Chương VII. — <i>Ngữ âm học</i>	65
§ 1. Định nghĩa	65
§ 2. Chữ viết ngữ âm học	67
§ 3. Phê phán cứ liệu do chữ viết cung cấp	69

PHỤ LỤC

NGUYÊN LÝ NGỮ ÂM HỌC

Chương I. — <i>Các loại hình ngữ âm</i>	77
§ 1. Định nghĩa âm	77
§ 2. Bộ máy phát âm và cách hoạt động của nó	81
§ 3. Phân loại các âm theo cách cấu âm ở phần miệng	85
Chương II. — <i>Âm (phonème) trong ngữ lưu</i>	93
§ 1. Cần phải nghiên cứu các âm (son) trong ngữ lưu	93
§ 2. Động tác khép và động tác mở	96
§ 3. Những cách phối hợp các động tác mở và khép trong ngữ lưu	101
§ 4. Giới hạn của âm tiết và thanh điệu	104
§ 5. Phê phán các lý thuyết về cấu tạo âm tiết (syllabation)	106
§ 6. Độ dài của động tác bập vào và động tác nở ra	109
§ 7. Các âm tố thuộc độ mở thứ tự. Nguyên âm đôi. Vấn đề cách viết	110
Bị chú của những người xuất bản	113

PHẦN THỨ NHẤT

NGUYÊN LÝ

Chương I. — <i>Bản chất của tín hiệu ngôn ngữ</i>	119
§ 1. Tín hiệu, cái được biểu hiện, cái biểu hiện	119
§ 2. Nguyên lý thứ nhất : tính vô đoán của tín hiệu	122
§ 3. Nguyên lý thứ hai : tính hình tuyến của cái biểu hiện	126

Chương II. — <i>Tính bất biến và tính khả biến của tín hiệu</i>	128
§ 1. Tính bất biến	128
§ 2. Tính khả biến	133
Chương III. — <i>Ngôn ngữ học tĩnh trạng và ngôn ngữ học diễn trình</i>	141
§ 1. Tính hai mặt nội tại của tất cả các khoa học khảo sát những giá trị	141
§ 2. Tính hai mặt bên trong và lịch sử ngôn ngữ học	145
§ 3. Tính hai mặt bên trong, minh họa bằng những dẫn chứng	147
§ 4. Sự khác nhau giữa hai phạm trù minh họa bằng những đối chiếu	154
§ 5. Hai ngành ngôn ngữ học đối lập về phương pháp và nguyên lý	158
§ 6. Quy luật đồng đại và quy luật lịch đại	160
§ 7. Có một quan điểm phiếm thời (panchronique) không?	166
§ 8. Hậu quả của việc lẫn lộn giữa đồng đại và lịch đại	167
§ 9. Kết luận	170

PHẦN THỨ HAI

NGÔN NGỮ HỌC ĐỒNG ĐẠI

Chương I. — <i>Những điều khái quát</i>	177
Chương II. — <i>Những thực thể cụ thể của ngôn ngữ</i>	180
§ 1. Thực thể và đơn vị. Định nghĩa	180
§ 2. Phương pháp phân định	182
§ 3. Những khó khăn thực tiễn của việc phân định	184
§ 4. Kết luận	186
Chương III. — <i>Đồng nhất, hiện thực, giá trị</i>	188
Chương IV. — <i>Giá trị ngôn ngữ</i>	195
§ 1. Ngôn ngữ xét như là tư duy được tổ chức trong chất liệu âm thanh	195
§ 2. Giá trị ngôn ngữ xét ở mặt khái niệm của nó	199

§ 3. Giá trị ngôn ngữ xét ở mặt vật chất của nó	205
§ 4. Tín hiệu xét một cách toàn diện	208
Chương V. — <i>Quan hệ ngữ đoạn và quan hệ liên tưởng</i>	213
§ 1. Định nghĩa	213
§ 2. Những mối quan hệ ngữ đoạn	215
§ 3. Những mối quan hệ liên tưởng	217
Chương VI. — <i>Cơ chế của ngôn ngữ</i>	220
§ 1. Những mối tương hỗ ngữ đoạn	220
§ 2. Tác dụng đồng thời của hai hình thức kết hợp	222
§ 3. Võ đoán tuyệt đối và võ đoán tương đối	225
Chương VII. — <i>Ngữ pháp và các bộ phận của nó</i>	230
§ 1. Định nghĩa; cách chia truyền thống	230
§ 2. Những sự phân chia duy lý	233
Chương VIII. — <i>Vai trò của những thực thể triểu tượng trong ngữ pháp</i>	235

PHẦN THỨ BA

NGÔN NGỮ HỌC LỊCH ĐẠI

Chương I. — <i>Đại cương</i>	241
Chương II. — <i>Những hiện tượng chuyển biến ngữ âm</i>	247
§ 1. Tính quy tắc tuyệt đối của nó	247
§ 2. Điều kiện của những sự biến chuyển ngữ âm	248
§ 3. Một số điểm về phương pháp	250
§ 4. Nguyên nhân của những sự chuyển biến ngữ âm	252
§ 5. Tác dụng của những sự chuyển biến ngữ âm là vô hạn	260
Chương III. — <i>Những hậu quả ngữ pháp của sự biến hóa ngữ âm</i>	263
§ 1. Đứt liên hệ ngữ pháp	263
§ 2. Xóa mờ cấu trúc của từ	264
§ 3. Không làm gì có những từ song lập ngữ âm	266
§ 4. Sự luân phiên ngữ âm	268

§ 5. Các quy luật luân phiên	270
§ 6. Luân phiên và liên hệ ngữ pháp	273
Chương IV. — <i>Loại suy</i>	275
§ 1. Định nghĩa và dẫn chứng	275
§ 2. Các hiện tượng loại suy không phải là những sự chuyển biến	278
§ 3. Loại suy: nguyên lý của những sự sáng tạo của ngôn ngữ	281
Chương V. — <i>Loại suy và biến hóa</i>	287
§ 1. Một sự sáng tạo loại suy đi vào ngôn ngữ như thế nào?	287
§ 2. Những sự sáng tạo loại suy, triệu chứng của những sự thay đổi về cách thuyết minh	288
§ 3. Thế loại suy, một nguyên lý đổi mới và bảo tồn	292
Chương VI. — <i>Từ nguyên học dân gian</i>	295
Chương VII. — <i>Hiện tượng chấp dính</i>	296
§ 1. Định nghĩa	299
§ 2. Chấp dính và loại suy	301
Chương VIII. — <i>Đơn vị, đồng nhất và hiện thực lịch đại</i>	304
<i>Phụ lục cho phần thứ ba và phần thứ tư</i>	309
A. Phân tích chủ quan và phân tích khách quan	309
B. Phân tích chủ quan và việc xác định các tiêu đơn vị	312
C. Từ nguyên học	318

PHẦN THỨ TƯ

NGÔN NGỮ HỌC ĐỊA LÝ

Chương I. — <i>Bàn về tính đa dạng của các ngôn ngữ</i>	323
Chương II. — <i>Những trường hợp phức tạp hóa về tính đa dạng địa lý</i>	327
§ 1. Sự cộng tồn của nhiều ngôn ngữ trên cùng một địa điểm	327

§ 2. Ngôn ngữ văn học và tiếng địa phương	330
Chương III. — <i>Nguyên nhân của tính đa dạng địa lý</i>	333
§ 1. Thời gian, nguyên nhân chủ yếu	333
§ 2. Tác dụng của thời gian trên một lãnh thổ liên tục	336
§ 3. Các phương ngôn không có đường ranh giới tự nhiên	340
§ 4. Các ngôn ngữ không có đường ranh giới tự nhiên	343
Chương IV. — <i>Sự truyền bá của những làn sóng ngôn ngữ</i>	347
§ 1. Lực giao liên và đầu óc biệt lập	347
§ 2. Hai sức mạnh quy lại thành một nguyên lý duy nhất	351
§ 3. Sự phân hóa ngôn ngữ trên những lãnh thổ cách biệt	352

PHẦN THỨ NĂM

MẤY VẤN ĐỀ VỀ NGÔN NGỮ HỌC HỘI QUAN KẾT LUẬN

Chương I. — <i>Hai cách nhìn của ngôn ngữ học lịch đại</i>	361
Chương II. — <i>Ngôn ngữ xưa nhất và ngôn ngữ tiền thân</i>	366
Chương III. — <i>Những sự phục hồi</i>	371
§ 1. Tính chất và mục đích	371
§ 2. Mức độ chân xác của những sự phục hồi	374
Chương IV. — <i>Tài liệu ngôn ngữ đối với nhân loại học và tiền sử học</i>	377
§ 1. Ngôn ngữ và chủng tộc	377
§ 2. Tính dân tộc	378
§ 3. Cổ sinh vật học ngôn ngữ học	380
§ 4. Loại hình ngôn ngữ và tâm lý của tập đoàn xã hội	385
Chương V. — <i>Ngữ tộc và loại hình ngôn ngữ</i>	388
	399